

Skattedirektoratet
skattedirektoratet@skatteetaten.no

Vår dato: 07.05.2018

Hørings svar fra NHO Reiseliv til Skattedirektoratets høringsnotat "Arbeidsgiverens plikter når ansatte mottar tips"

Det vises til Skattedirektoratets høringsbrev av 1. februar 2018 i anledning forslag om å pålegge arbeidsgivere plikt til å lønnsrapportere, foreta forskuddstrekk og beregne arbeidsgiveravgift av tips. Den videre konsekvens av forslaget synes å være at tips også da vil inngå i grunnlaget for feriepenger, sykepenger, pensjonsinnbetalinger mv, på lik linje med tradisjonelle lønngoder.

NHO Reiseliv er den største arbeidsgiver- og næringsorganisasjonen for reiselivet i Norge med over 3 000 medlemsbedrifter. Vi er tilknyttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) som er den største interesseorganisasjonen i Norge, og vi arbeider for å sikre våre medlemmer arbeidsvilkår og utviklingsmuligheter som styrker reiselivsnæringen, slik at man legger best mulig til rette for økt lønnsomhet og sunn vekst for våre medlemmer. Mange av våre medlemmer tilbyr tjenester hvor det tradisjonelt ytes tips fra gjester/kunder, og vil derved bli direkte berørt dersom Skattedirektoratets forslag vedtas.

Innledningsvis bemerkes at vi har forståelse for det prinsipielle utgangspunktet som ligger til grunn for Skattedirektoratets forslag, hvilket uttrykkes å være at "alle ytelser arbeidstaker mottar for utførelsen av sitt arbeid bør [derfor] fanges opp til beskatning og også være inkludert i arbeidsgiverens rapporteringsforpliktelser". Vi jobber tett sammen med myndigheter og de ansattes organisasjoner for å sikre ett hvitt og ordnet arbeidsliv, og støtter fullt ut prinsippet om at inntekter er skattepliktige på den ansattes hånd.

Vi er også innforstått med at den manglende lønnsrapportering Skattemyndighetene påpeker trolig betyr at i utgangspunktet skattepliktige ytelser ikke har kommet til beskatning, og at dette er inntekter som i liten grad synes opplyst i forbindelse med skattyters skattemelding.

NHO Reiseliv vil imidlertid ikke støtte å innføre Skattedirektoratets forslag da dette har til dels store og alvorlige økonomiske konsekvenser for næringen. Dette synes ikke tilstrekkelig vurdert i forbindelse med forslaget. Videre undervurderer Skatteetaten de praktiske utfordringene dette vil medføre på arbeidsplassen. Det vil ha betydelige økonomiske konsekvenser for arbeidsgiver, all den tid den praktiske organiseringen og fordelingen av tips med dertil hørende lønnsrapportering må finansieres med tidsbruk, lønn og kjøp av tjenester.

NHO Reiseliv har tre hovedkommentarer til forslaget i høringsdokumentet:

1. NHO Reiseliv mener en alternativ løsning er at skattemyndighetene går ut til aktuelle bransjer og informerer om at tipsinntekter er skattepliktige og at dette skal innrapporteres til skattemyndighetene. Dette er i tråd med

selvangivelsesprinsippet som vi har i Norge. Det er da naturlig at skattemyndighetene intensiverer kontrollen og straffer dem som ikke rapporterer tips. Arbeidsgivere bør her være villige til å samarbeide og dele nødvendig informasjon med skattemyndighetene.

2. NHO Reiseliv viser til Skattedirektoratets høringsnotat kapittel 6.1 og 6.2 hvor Skattedirektoratet beskriver konsekvenser for arbeidsgivere og arbeidstakere. Her skriver Skattedirektoratet at konsekvensene kan bli "lønnspress, også fordi de ansatte ved full skattlegging blir sittende igjen med mindre av tipspengene enn før", og at "større grad av skattlegging vil innebære at arbeidstakerne sitter igjen med mindre netto enn det de typisk gjør i dag." NHO Reiseliv mener at Skattedirektoratet behandler rekkevidden av disse konsekvensene for overfladisk, og mener dette er mer dramatisk enn Skattedirektoratet forstår. NHO Reiseliv foreslår derfor herved at innføringen av dette forslaget utsettes og at en uavhengig instans konsekvensutreder forslagetts effekt både på lønnspress i bransjen, rekruttering og arbeidstakernes lønnsnivå.
3. Forslaget nødvendiggjør at det blir lovlig for enkeltbedrifter å si nei til å ta imot kontanter, og kontanter i form av tips i særdeleshet. Det vil åpenbart være umulig for arbeidsgiver å ha kontroll på, eller være ansvarlig for, sedler og mynter som legges på bordet til den enkelte servitør og som ikke fremkommer på noen kvittering. NHO Reiseliv forventer at dersom endringen, på tross av næringens advarsler, innføres slik den beskrives i høringsdokumentet fra Skattedirektoratet, at Skattedirektoratet i samarbeid med Finansdepartementet og andre berørte parter parallelt gjennomfører en lovendring med rett for enkeltbedrifter som berøres av tips til å nekte å ta imot kontanter.

Bakgrunnskommentarer til forslaget

NHO Reiseliv vil peke på det faktum at tips er en gave som gjestene gir betjeningen. Gaven gjesten gir er i tillegg frivillig. Det er altså ikke en inntekt for bedriften, og heller ikke en lønn som bedriften gir sine ansatte. Disse pengene kommer fra gjesten. NHO Reiseliv mener at Skattedirektoratet med sin løsning påfører bedriften betydelige administrative byrder og utgifter, og samtidig reduserer arbeidstakers inntekt ved at administrasjonsutgifter og arbeidsgiveravgift mm. må trekkes fra det innbetalte tipsbeløp.

Rent praktisk vil lønnsrapportering av tips for hver enkelt ansatt være en meget tid- og ressurskrevende oppgave. Riktignok vil man som en følge av vedtatte endringer i bokføringsforskriften, fra og med inntektsåret 2019 ha plikt til å holde oversikt over tips, det være seg både kontant og elektronisk betalt, men dette refererer seg til brutto innbetalt tips. Det er noe helt annet å inneha en oversikt over brutto mottatt tips per dagsoppgjør per ansatte, inkludert tips i kontanter. Det ligger også en vesentlig administrasjonsbyrde i å få all tips månedlig beregnet, utbetalt og lønnsrapportert for hver enkelt ansatt. En fordeling som ofte baserer seg på antall vakter hver har hatt per måned, og som sågar innimellom forekommer å skulle skje med forskjellig prosentsats, avhengig av f.eks. ansiennitet.

Det er arbeidsgiver som er nødt til å foreta den beregning og fordeling som forutsettes gjennomført. Dette av flere grunner. For det første inngår eventuelt innberettet tips i grunnlaget for arbeidsgiveravgift, og virksomheten kan ikke overlate til ansatte som gruppe å legge til rette for dette. Slik vi ser det ligger det ikke innenfor arbeidsgivers

styringsrett å pålegge enkeltansatte en rolle som "innkrever, fordeler og rapportør" av dette. Tipsfordeling er tradisjonelt noe utfordrende å håndtere, og dette blir neppe enklere dersom feil med fordeling eller registrering også innebærer at ansatte får dette rapportert som lønn.

En alternativ løsning

NHO Reiseliv mener at en alternativ løsning er at skattemyndighetene går ut til aktuelle bransjer og informerer om at tipsinntekter er skattepliktig og at dette skal innrapporteres til skattemyndighetene. Dette er i tråd med selvangivelsesprinsippet som vi har i Norge. Det er da naturlig at skattemyndighetene intensiverer kontrollen og straffer dem som ikke rapporterer tips. Kortbetaling gjør også registreringen svært god av den tips som til enhver tid kommer inn, og bransjen selv ønsker seg adgang for den enkelte serveringsbedrift til å kunne nekte å ta imot kontanter fra kunden.

Som oppfølging og til hjelp ved kontroll av dette, kan skattemyndighetene be bedriftene rapportere inn hvor mye tips de har fått inn på kort tid av et år. Bedriftene vil ha en åpen holdning til å samarbeide med myndighetene for å unngå eventuelle skatteunndragelser. Dette kan kontrolleres opp mot hva den enkelte ansatte har oppgitt på sin selvangivelse. Er det innberettet null eller lite, kan skatteetaten forfølge dette.

Kontantfrihet for bedrifter er nødvendig

Forslaget som Skattedirektoratet har sendt på høring, gjør at arbeidsgiver er prisgitt at den enkelte ansatte faktisk innleverer den tips vedkommende har mottatt kontant, noe som vil være i praksis umulig å kontrollere. At arbeidsgiver i så fall vil kunne sanksjonere eventuell unndragelse av tips, gir likevel ingen garanti for at regelverket praktiseres. Der hvor tips betales inn på arbeidsgivers konto, er disse transaksjonene mer oversiktlige. Men der hvor gjesten aktivt overleverer eller legger igjen kontanter til betjeningen, kan ikke arbeidsgiver forventes å ha oversikt over dette. En arbeidsgiver kan ikke tvinges til å gå aktivt inn og overvåke en transaksjon mellom to voksne mennesker. Dette bryter med vanlige sosiale normer i Norge, og vil oppleves som invaderende også av kundene i reiselivet. Dette er heller ikke noe arbeidsgiverne i reiselivsbransjen har kapasitet til, og det bryter med den sosiale hyggen som følger med det å gå ut å spise eller andre opplevelser innen reiselivet.

En konsekvens av forslaget fra skattemyndighetene er at arbeidsgivere innen reiselivet vil kunne oppleve disse reglene som for krevende, og benytte seg av arbeidsgivers styringsplikt til å slutte å ta imot tips i det hele tatt. Dermed forsvinner også den skatteinngangen som personalet i dag betaler på mottatt tips. Videre mister man den potensielle skatteinngangen av forslaget som Skattedirektoratet fremlegger og som trolig kan nås dersom man i istedenfor det foreslåtte regelverk satser på hyppigere kontroller, begrensinger på tips i kontanter, og samarbeider tettere med bedriftene.

I forlengelsen av dette er det viktig for NHO Reiseliv å understreke at dersom endringen innføres, til tross for næringens advarsler, slik den beskrives i høringsdokumentet fra Skattedirektoratet, må det få konsekvenser for kontanthåndteringen. Skattedirektoratet må i så fall i samarbeid med Finansdepartementet og andre berørte parter snarest gjøre det lovlig for bedrifter å si nei til å ta imot kontanter. Forslaget om nye bestemmelser om tips forsterker dette behovet ytterligere for å gi arbeidsgiver en reell mulighet til å holde oversikt over innkommet tips. I tillegg vet man at kontanter gir økte muligheter for svart økonomi generelt. Å gi næringen mulighet til å velge bort kontanter er et enkelt og viktig

grep som kan bidra til å bekjempe svart økonomi, og erfaringene fra tilsvarende lovgiving i Sverige har gitt gode resultater. Nærmere halvparten av NHO Reiselivs medlemsbedrifter sier i en undersøkelse som TNS Gallup har gjennomført at de vurderer å ikke ta imot kontanter hvis loven åpner opp for det.

Økte administrative byrder

Alle serveringssteder er fra 1. januar 2019 pålagt å holde oversikt over *brutto* innbetalt tips. Skatteetatens forslag til innrapporter medfører imidlertid at en betydelig merbelastning i den forstand at brutto tips deretter i regi av arbeidsgiver må fordeles til den enkelte ansatte, ut fra de lokale kriterier for tipsfordeling. For et lite serveringssted med f.eks. 30 ansatte fordelt på fast ansatte, helge- og ferie-vakter er det åpenbart at dette vil være en meget tid- og ressurskrevende aktivitet. Den tipsfordeling og rapportering det her siktes til må foretas én gang i måneden. Vi har innhentet eksempler fra våre medlemmer knyttet til hvor mye tid som antas å gå med til den fordeling og registrering dette innebærer dersom det legges til grunn en arbeidsstokk på 30 ansatte.

Dette anslås til minst å medføre to dagsverk per måned. I dette ligger da mottak og registrering av kontant tips, sammenstilling av kontant og elektronisk tipsbetaling, fordeling av tipsen basert på antall vakter (eller annet grunnlag) den aktuelle måneden, og til sist registrering av tips i den enkeltes lønnsopplysninger. To dagsverk medfører lønnsforpliktelser tilsvarende omkring 2 400 kroner. I tillegg tilkommer arbeidsgiveravgift og økte omkostninger til feriepengar mv. Grovt sett kan man legge til grunn at de praktiske konsekvensene av plikten til å lønnsrapportere tips i eksemplet med 30 ansatte vil ha en direkte kostnad på kr 3 000 per måned, hvilket vil si omkring 36 000 per år.

Det bemerkes for ordens skyld at mange av de største restaurantene har langt flere ansatte enn 30, hvilket naturligvis vil påvirke kostnadsbildet. Ovennevnte er imidlertid kun kostnadene til medgått tid. I tillegg tilkommer naturligvis også den direkte avgiftsøkningen som forslaget innebærer.

Det er normalt å regne at totale kostnader ved å ha ansatte, såkalt påslag på lønn, er på mellom 25 % og 35 % av avtalt årslønn. Altså vil innkommet tips øke utgiftene til bedriftene tilsvarende. Et eksempel eksempler fra en medlemsbedrift illustrerer dette:

Ett av våre medlemmer opplyser å ha en brutto omsetning på omkring 40 millioner kroner. De opplyser i fjor å elektronisk ha registrert kr 1 482 000 som tips. Den direkte avgiftsøkningen for arbeidsgiveravgiften ved ordinær sats (14,1 %) vil i dette tilfellet medføre omkostninger for arbeidsgiver på kr 208 962. I tillegg øker feriepengegrunnlaget ditto, hvilket gir et ytterligere påslag på kr 25 075. Atter igjen gir dette altså i tillegg økt pensjonsgrunnlag, økt sykepengegrunnlag mv. Et normalt påslag på lønn på 30 prosent her vil altså totalt utgjøre 444.600 kroner.

Vanskeligere å rekruttere

En bekymring fra våre medlemsbedrifter er forslaget konsekvenser for både nåværende ansatte og rekruttering av fremtidige ansatte. Som beskrevet overfor, utgjør tipsen en betydelig andel av månedlige utbetalinger, og det er enighet om at denne allerede i dag er skattepliktig. Tipsinntektene vil med administrasjonskostnader og arbeidsgiveravgifts trekk mm kunne bli redusert med nær halvparten. Dette gjør at ansatte vil kunne søke seg til andre bransjer for unngå en lønnsreduksjon. I tillegg vil rekruttering av nye ansatte

kunne bli vanskeligere. Det vil være langt mindre kostnadskrevenne å øke kontrollene ute på bedriftene av at utbetalt tips faktisk skatte-rapporteres av den enkelte ansatte, men uten at tipsen først halveres av administrasjonsgebyr, arbeidsgiveravgift mm.

Mange av dem som søker seg til jobber i reiselivet er sosiale mennesker som liker det å yte service og bidra til gode opplevelser. Ved at myndigheten nå gjør et dypt innhogg i denne ytelsen, vil færre søke seg til bransjen og tilgangen på personell vil bli redusert. Dette er dramatisk for en bransje som allerede har utfordringer. NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 viste at det mangler 850 kokker her i landet. Det er også stor mangel på kjøkkenassistenter og servitører.

Det er heller ikke slik at arbeidsgiverne i reiselivet kan øke lønnen og automatisk innhente denne kostnaden ved å øke prisen på produktet de selger. Reiselivet er en bransje med sterk internasjonal konkurranse som også er prissensitiv. En økning i prisene vil redusere etterspørselen. Her vil vi vise til Statsbudsjettet for 2018 hvor momsene på overnattinger ble økt fra 10 til 12 prosent. Finansdepartementet skrev da at denne økningen vil kunne føre til redusert etterspørsel av tjenestene berørt av den. Norsk reiseliv har opplevd en momsøkning på 50 prosent siden 2016, samtidig som mange grunnet konkurransen ikke har funnet anledning til å øke prisene. Et generelt moment i en markedsøkonomi er da også at tilbyder hele tiden forsøker å holde prisnivået der hvor tilbud og etterspørsel møtes. Man må således anta at aktørene allerede tar høyest mulig pris for sitt produkt.

Utredning om serveringsnæringen fra Nærings- og fiskeridepartementet viste at serveringsnæringen er preget av lavere lønnsomhet og produktivitet enn mange andre næringer. Særlig gjelder dette restauranter, puber og barer som vil bli direkte rammet av forslaget. Forslaget vil således øke belastningen på en bransje som allerede sliter med lav lønnsomhet, og vil i tillegg føre til økte administrative kostnader.

Dersom endringen som Skattedirektoratet foreslår blir gjennomført, er det grunn til å tro at norsk reiseliv vil få økt utfordringer med å rekruttere ansatte og samtidig falle akterut i den internasjonale konkurransen. På bakgrunn av ovennevnte anføres at selv om det prinsipielle utgangspunktet for Skatteetatens forslag om at "tips er skattepliktig" er aldri så riktig, så er konsekvensene av dette konkrete forslaget såpass drastisk at det kan forårsake vesentlig svekkelse av en hel bransje. Forslaget bør derfor avvises, og det bør lages et alternativ basert på NHO reiselivs forslag om økt samarbeid med bedriftene og økt kontroll av at skattepliktig tips faktisk oppgis av arbeidstager.

Med vennlig hilsen

NHO Reiseliv

Kristin Krohn Devold

Administrerende direktør

Ole Michael Bjørndal

Næringspolitisk fagsjef